

Utviklingsprosjekt: Etablering av likemannsarbeid ved Sandnes DPS

Nasjonalt topplederprogram

Rolf Haaland

Sandnes, november 2014

Bakgrunn og organisatorisk forankring for prosjektet

Likemannsarbeid er etablert for flere pasientgrupper i Norge, blant annet i kreftomsorgen. Internasjonalt er dette også tatt i bruk inne psykiatrien. Innen psykisk helsevern i Norge er dette en nyskaping. «Housing First» og Rus og Psykiatriteamet (ROP teamet) i Sandnes kommune er i gang med lignende prosjekt med ansettelse av tidligere brukere som miljøarbeidere.

Divisjonsdirektøren har bedt Sandnes DPS starte Likemannsarbeid ved Ettervernspoliklinikken (EVP). Etablering av Likemannsarbeid er også en viktig del av utviklingen av Recoverybasert psykisk helsearbeid (se drøfting) i psykiatrisk divisjon og gjennomføring av prosjektet «Hjelp på hjemmebane»

Vi vil derfor etablere likemannsarbeid og gi dette en organisatorisk forankring i divisjonen, sikre kompetanseoverføring mellom kommune og DPS og gi opplæring til likemannsarbeidere ved EVP, Sandnes DPS.

Problemstilling og målsetting

Effekt mål:

Likemannsarbeid skal etableres og gis en fast organisatorisk forankring ved Sandnes DPS

Resultat mål:

1. Rekruttere Likemannsarbeidere til ettervernspoliklinikken.
2. Utarbeide og gjennomføre opplæringsprogram for medarbeider med erfaring som pasient
3. Gjennomføre program for gjensidig overføring av kompetanse mellom kommune og DPS

Analyse og argumentasjon rundt problemstilling

Likemannsarbeid er etablert for flere pasientgrupper i Norge, blant annet inne kreftomsorgen der flere pasientforeninger i lengre tid har gitt opplæring til og utviklet likemannsarbeidet. Mental Helse har også startet likemannsarbeid, blant annet i tiltaket «Likemannsarbeid for atfering og arbeid» (2). Felles for disse ordningene er at de tar utgangspunkt i og bruker erfaringer fra mennesker som selv har vært i samme situasjon. Et annet kjennetegn ved disse ordningene er at det er frivillig og ulønnet arbeid. Internasjonalt er også likemannsarbeid tatt i bruk i psykiatrien. Recovery Innovations, Phoenix, Arizona gir behandlingstilbudtilbud til 3,4 mill. innbyggere og konsernet har samlet 62 % ansatte med egenerfaringer(3). NHS i England også et gjennomarbeidet system både for utdanning og ansettelser av likemenn (Peer Supports)

Innen psykisk helsevern i Norge er foreløpig likemannsarbeid lite brukt. Flere kommuner, blant annet Sandnes i Rogaland, har siden 2004 hatt et sterkt fokus på likemannsarbeid og Recoverybasert psykisk helsearbeid. Psykiatrisk Divisjon i Helse Stavanger har også nasjonalt vært en pådriver for brukermedvirkning og tidlig ute med å ansette erfaringskonsulent. Felles for disse ordningene er at det er brukermedvirkning mer på systemnivå mer enn på individnivå. Det er nå et mål å trekke brukermedvirkning og likemannsarbeid inn i behandlingshverdagen på en mer grunnleggende måte. Dette gjenspeiles også i satsingen på Recovery i Psykiatrisk Divisjon og prosjektet «Hjelp på hjemmebane» (1) som er et utviklingsprosjekt fra 2013 til 2016. Prosjektet har som mål å gi alvorlig syke pasienter mer hjelp hjemme, basert på deres egne ønsker om hjelp.

«Recovery handler om å skape et meningsfullt og tilfredsstillende liv, slik som pasienten selv definerer det, med eller uten symptomer og problemer som kan komme og gå» (4) Helse og omsorgsminister Bent Høie sier det slik: «Helse og omsorgstjenesten må bli flinkere til å hjelpe mennesker å mestre sine liv. Folk må slippe å bli sin egen diagnose» (5) Bent Høie er tydelig; pasientene skal settes i sentrum og flyttes øverst ved bordet.

Interessen for, og fokus på både likemannsarbeid og Recovery må settes i sammenheng med det stadig sterkere fokus på menneskeretter og brukermedvirkning innen psykisk helsearbeid. Etter å ha satset på likemannsarbeid i Phoenix Arizona i et år målte sykehusledelsen en merkbar reduksjon i bruk av isolasjon, tvangsmiddelbruk og reinnleggelser. EVP, ved Sandnes DPS ser de samme effektene når det gjelder bruk av tvang, reinnleggelser og antall døgn innlagt.

Det viser seg at Likemannsarbeid (i denne sammenheng lønnet arbeid, ikke frivillig og dugnadsbasert) er det mest gjennomgripende tiltak for å bevege en organisasjon i retning av å arbeide recoverybasert. «*Det forandrer framdriften og tilfriskningen av pasientene, men det forandrer også oss som arbeider i tjenestene-mer enn vi kunne ane da vi satte i gang*» (Recovery Innovations, Phoenix, Arizona)(3)

Sandnes DPS, Ettervernspoliklinikken vil derfor ansette likemannsarbeider med reell brukererfaring for å arbeide sammen med pasienten som los, livscoach eller likemann. På den måten vil vi sikre reell brukermedvirkning på individnivå, øke pasientens mestring av livet sitt og som en ekstra effekt av dette tiltaket; redusert bruk av tvang og mer frivillighet i behandlingen.

Fremdriftsplan med milepæler

Vedlagt

Budsjett - nøkkeltall

Kostnaden dekkes innen eksisterende budsjett.

Risikoanalyse

Vedlagt

Vedlegg

1. Prosjektdirektiv « *Hjelp på hjemmebane. Bedre hjelp fra psykisk helsevern etter behov, og med færre innleggelses. Utviklingsprosjekt 2013-2016*». Prosjekteier Inger Kari Nerheim, Psykiatrisk Divisjon, Helse Stavanger.

Referanser:

2. Christensen, «*Likemannsarbeid for arbeid og atferd*» Helsedirektoratet 2009
3. Nerheim; «*Når brukerne legger premissene*», oppsummering av studietur til Recovery Innovations, Phoenix, Arizona 2014. Upublisert.
4. Borg, Karlsson, Stenhammer: «*Recoveryorienterte praksiser*», NAPHA 2013
5. Sykehustalen 2014

Litteratur:

- Mike Slade, “*Personal Recovery and Mental Illness*”, kapittel 3, Cambridge 2012
- Geoff Shepherd, Jed Boardman, Mike Slade, “*Recovery-fra begreb til virkelighet*”, Sainsbury Centre for Mental Health, 2008
- O’Hagan, “*Peer Support in mental health and addictions. A background paper*”, Kites Trust.
- Veseth, Bjørnstad, “*Ikke psyk for alltid*”, Kronikk i Bergens Tidende oktober 2014.